

РІВНІ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Канд. пед. наук, *Павелків К. М.*

Україна, м. Рівне, доцент кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss/30112019/6820

ARTICLE INFO

Received 15 September 2019
Accepted 19 November 2019
Published 30 November 2019

KEYWORDS

foreign language competence,
foreign language training,
future specialist of social
sphere,
reflexion,
self-assessment.

ABSTRACT

The article presents the results of experimental research of foreign language competence level of future social sphere specialist. The experimental data are compared with the results of students' under study self-assessment of their foreign language competence level. The article shows the results of the influence of methodological system of foreign language training of future social sphere specialist on the increase of the level of foreign language competence among participants of experimental groups. Creative, medium, satisfactory and unsatisfactory levels of foreign language competence of future social sphere specialist are characterized from the point of view students' reflexion. The research approves the effectiveness of pedagogical influences introduced at the forming stage of the experiment through approbation of the author's methodical system of foreign language training in the university.

Citation: Павелків К. М. (2019) Rivni Inshomovnoi Kompetentnosti Maibutnix Fakhivtsiv Sotsialnoi Sfery. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 8(20). doi: 10.31435/rsglobal_ijitss/30112019/6820

Copyright: © 2019 Павелків К. М. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Вступ. Актуальність вивчення змісту та результатів іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери визначається соціальним запитом щодо конкурентоспроможності, кваліфікованості, фаховості та продуктивності випускників університетів, рівень компетентності яких буде конгруентним до фахівців іноземних закладів вищої освіти. Очікується, що у процесі вивчення іноземної мови майбутні фахівці набудуть рівня іншомовної компетентності, достатнього і необхідного для іншомовного професійного спілкування, фахового зростання й самореалізації у соціальній сфері відповідно вимогам академічної і професійної мобільності. Тому перед науково-педагогічними працівниками університетів, які забезпечують процес іншомовної підготовки, постає завдання оцінки рівня результативності змісту, форм, методів навчання іноземної мови.

Іншомовна компетентність як результат навчання іноземній мові в закладах освіти різного рівня становить значний інтерес для дослідників. Зокрема, у літературі представлено методики та результати експериментальних досліджень рівня іншомовної компетентності студентів різних спеціальностей: педагогів (Бегека Д.А., 2015 [1]), юристів (Демченко Д.І., 2014 [2]), техніків і економістів (Клочко В.І., Прадівляний М.Г., 2009 [3]; Паласюк М., 2014 [6]; Ставицька І., 2017 [7]), військовослужбовців (Крикун В.Д., 2017 [4]) та ін. Однак, майбутні фахівці соціальної сфери як суб'єкти іншомовної підготовки в умовах навчання в університеті та, відповідно, рівень їх іншомовної компетентності ще не був представлений у науковій літературі. Відповідно, поза увагою науковців залишилися питання врахування змісту професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери при навчанні іноземній мові, результативності процесу іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери; володіння іноземною мовою як професійно значущої здатності соціальних працівників і соціальних педагогів.

Цілі статті: порівняти результати самооцінки майбутніми фахівцями рівня їх іншомовної компетентності з результатами експериментального дослідження процесу іншомовної підготовки в умовах університету; виявити вплив авторської методичної системи іншомовної підготовки на рівень іншомовної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери.

Результати дослідження. Упровадження створеної методичної системи іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери в умовах університету вимагає повторної діагностики рівня іншомовної компетентності учасників експерименту та порівняння результатів контрольних і експериментальних груп для формування висновків щодо ефективності запропонованих педагогічних впливів. Повторна діагностика майбутніх фахівців соціальної сфери здійснювалася після формульованого етапу експерименту згідно із програмою дослідження. Вибіркова сукупність дослідження: 572 майбутні фахівці соціальної сфери – студенти I-IV курсів спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота». Проаналізуємо одержані результати експериментальної перевірки.

Попереднє обґрунтування критеріїв іншомовної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери в умовах університету [5] дозволило нам обґрунтувати творчий, середній, достатній і незадовільний рівні експериментального оцінювання результатів іншомовної підготовки. Зупинимось більш детально на самооцінці досліджуваними рівня своєї іншомовної компетентності як відображенні рефлексивного компонента досліджуваного процесу.

Творчий рівень іншомовної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери характеризується адекватністю самооцінки рівня власної іншомовної компетентності, її сильних і слабких сторін; наявність системи свідомих досяжних цілей професійного розвитку та особистої самореалізації, а також механізмів і ресурсів для їх досягнення.

Середній рівень іншомовної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери відповідає невпевненості та сумнівам у самооцінці рівня власної іншомовної компетентності, зумовленими відсутністю аналізу сильних і слабких сторін; цілі професійного розвитку та особистої самореалізації студентів почасти не обґрунтовані механізмами і ресурсами для їх досягнення.

Достатній рівень іншомовної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери характеризується тенденцією до відсутності самооцінки рівня власної іншомовної компетентності; цілі подальшого професійного розвитку та особистої самореалізації не пов'язані із професійним навчанням, механізми і ресурси для їх досягнення не визначені.

Незадовільний іншомовної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери відповідає неадекватній самооцінці рівня власної іншомовної та професійної компетентності, відсутністю інтересу до виявлення власних сильних і слабких сторін; відсутністю досяжних цілей професійного розвитку та особистої самореалізації.

Рефлексивний критерій іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери співвідноситься нами з результатами самооцінки досліджуваними рівня своєї іншомовної компетентності за теоретичного обґрунтованими компонентами мотиваційно-аксіологічним, когнітивним, діяльнісно-поведінковим, рефлексивним); результати діагностики до і після формульованого етапу експерименту проілюстровано у табл. 1.

Таблиця 1. Самооцінка рівня сформованості іншомовної компетентності студентів, до і після формульованого етапу експерименту

№	Рівні сформованості	Експериментальні групи				Контрольні групи			
		До		Після		До		Після	
		А.в.	%	А.в.	%	А.в.	%	А.в.	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>I</i>									
<i>Мотиваційно-аксіологічний компонент</i>									
1	Творчий	24	9,49	57	22,53	32	10,03	33	10,34
2	Середній	68	26,88	91	35,97	91	28,53	87	27,27
3	Достатній	113	44,66	83	32,81	126	39,50	129	40,44
4	Незадовільний	48	18,97	22	8,70	70	21,94	70	21,94
<i>II</i>									
<i>Когнітивний компонент</i>									
1	Творчий	33	13,04	63	24,90	43	13,48	45	14,11
2	Середній	74	29,25	102	40,32	93	29,15	91	28,53
3	Достатній	82	32,41	74	29,25	105	32,92	108	33,86
4	Незадовільний	64	25,30	14	5,53	78	24,45	75	23,51

Продовження таблиці 1.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>III Діяльнісно-поведінковий компонент</i>									
1	Творчий	27	10,67	54	21,34	33	10,34	32	10,03
2	Середній	54	21,34	101	39,92	67	21,00	70	21,94
3	Достатній	121	47,83	85	33,60	149	46,71	144	45,14
4	Незадовільний	51	20,16	13	5,14	70	21,94	73	22,88
<i>IV Рефлексивний компонент</i>									
1	Творчий	33	13,04	58	22,92	41	12,85	42	13,17
2	Середній	83	32,81	106	41,90	103	32,29	106	33,23
3	Достатній	89	35,18	76	30,04	105	32,92	107	33,54
4	Незадовільний	48	18,97	13	5,14	70	21,94	64	20,06
<i>Загалом по вибірці</i>		253	100	253	100	319	100	319	100

Після формувального етапу експерименту з упровадження методичної системи результати самооцінки студентами рівня іншомовної компетентності відрізняються для експериментальних і контрольних груп. У експериментальних групах високо оцінюють сформованість окремих складових іншомовної компетентності на творчому рівні від 21,34% (діяльнісно-поведінковий компонент) до 24,90% (когнітивний компонент) студентів. Натомість, у контрольних групах відповідні оцінки творчого рівня коливаються у межах 10,03% і 14,11% майбутніх фахівців. Тобто, результати самооцінки в експериментальних групах вдвічі вищі, ніж в контрольних, що може свідчити про зростання впевненості студентів у власних силах, набуття ними досвіду іншомовної комунікативної взаємодії, усвідомлення зростання рівня іншомовних знань, умінь, здатностей; високу оцінку ролі застосованих форм і методів навчання для формування творчого рівня іншомовної компетентності. Таке зростання результатів підтверджує нашу гіпотезу щодо важливості формування іншомовної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери та потреби у розробці відповідної методичної системи забезпечення визначеного процесу.

Узагальнення рівня прояву рефлексивного компоненту іншомовної компетентності студентів до і після формувального етапу експерименту висвітлено у табл. 2.

Таблиця 2. Рівні рефлексії студентами власної іншомовної компетентності, до і після формувального етапу експерименту

№	Рівні рефлексії	Експериментальні групи				Контрольні групи			
		До		Після		До		Після	
		А.в.	%	А.в.	%	А.в.	%	А.в.	%
1	Творчий	29	11,46	58	22,92	37	11,60	38	11,91
2	Середній	70	27,67	100	39,53	89	27,90	89	27,90
3	Достатній	101	39,92	80	31,62	121	37,93	122	38,24
4	Незадовільний	53	20,95	15	5,93	72	22,57	70	21,94
<i>Загалом по вибірці</i>		253	100	253	100	319	100	319	100

Незадовільний рівень рефлексії студентами рівня іншомовної компетентності в експериментальних групах знизився з 20,95% до 5,93% досліджуваних, що свідчить про зростання у студентів впевненості у власній іншомовній компетентності після упровадження методичної системи іншомовної підготовки в умовах університету. У контрольних групах досліджуваних, де навчання іноземній мові відбувалося без змін, відповідний показник становить 21,94% молоді.

Творчий і середній рівні рефлексії студентів експериментальних груп виросли до 22,92% і 39,53% відповідно (у контрольних групах ці показники становлять 11,91% і 27,90% респондентів). Можна стверджувати, що за результатами самооцінки студентів у експериментальних групах зростає рівень іншомовної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери.

Одержані емпіричні дані за визначеними критеріями свідчать про ефективність запропонованої методичної системи формування іншомовної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери та інтегруються у загальні рівні вихідного поняття дослідження (див. табл. 3).

Таблиця 3. Рівні іншомовної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери, до і після формульованого етапу експерименту

№	Рівні	Експериментальні групи				Контрольні групи			
		До		Після		До		Після	
		А.в.	%	А.в.	%	А.в.	%	А.в.	%
1	Творчий	28	11,07	52	20,55	35	10,97	36	11,29
2	Середній	61	24,10	92	36,36	77	24,14	77	24,14
3	Достатній	100	39,53	88	34,78	122	38,24	124	38,87
4	Незадовільний	64	25,30	21	8,31	85	26,65	82	25,70
<i>Загалом по вибірці</i>		<i>253</i>	<i>100</i>	<i>253</i>	<i>100</i>	<i>319</i>	<i>100</i>	<i>319</i>	<i>100</i>

Після формульованого етапу експерименту спостерігається позитивна динаміка зростання рівня іншомовної компетентності студентів експериментальних груп. Так, творчий рівень іншомовної компетентності учасників експериментальних груп після формульованого етапу експерименту зріс з 11,07% до 20,55% досліджуваних (для порівняння у контрольних групах відповідні показники становлять 10,97% і 11,29% студентів). Середній рівень – з 24,10% до 36,36% студентів експериментальних груп. Майже втричі зменшилася кількість студентів із незадовільним рівнем іншомовної компетентності: з 25,20% до 8,31% учасників експериментальних груп.

Порівняння результатів експериментальних груп із контрольними свідчить про відсутність в останніх такої ж стрімкої динаміки підвищення рівня іншомовної компетентності. Різниця значень прояву окремих рівнів іншомовної компетентності у контрольних групах не перевищує 2%, що підтверджує гіпотезу про необхідність створення спеціальних педагогічних умов навчання іноземної мови та впровадження методичної системи, побудованої на врахуванні сучасних тенденцій професійної підготовки.

Для досягнення цілей статті порівняємо результати зовнішньої діагностики рівня іншомовної компетентності студентів із результатами їх самооцінки (табл. 4).

Таблиця 4. Порівняння рівнів іншомовної компетентності досліджуваних за результатами самооцінки та зовнішнього моніторингу, у %

№	Рівні	Експериментальні групи				Контрольні групи			
		До		Після		До		Після	
		самооцінка	зовнішня діагностика	самооцінка	зовнішня діагностика	самооцінка	зовнішня діагностика	самооцінка	зовнішня діагностика
1	Творчий	11,46	11,07	22,92	20,55	11,60	10,97	11,91	11,29
2	Середній	27,67	24,10	39,53	36,36	27,90	24,14	27,90	24,14
3	Достатній	39,92	39,53	31,62	34,78	37,93	38,24	38,24	38,87
4	Незадовільний	20,95	25,30	5,93	8,31	22,57	26,65	21,94	25,70
<i>Загалом по вибірці</i>			<i>100</i>		<i>100</i>		<i>100</i>		<i>100</i>

Порівняння результатів експериментальних і контрольних груп на обох етапах експерименту свідчить про незначне переважання самооцінки студентами рівня власної іншомовної компетентності за творчим і середнім рівнями. Натомість, на достатньому і незадовільному рівнях прояву досліджуваної якості експертні емпіричні дані моніторингу рівня іншомовної компетентності переважають результати самооцінки. Відповідно, причинами означеного явища може бути: завищення студентами уявлень про рівень власної іншомовної компетентності або заниження викладачами оцінок студентів відповідно до обраних у дослідженні критеріїв. Однак, виявлена розбіжність у оцінках рівня іншомовної компетентності не є значущою і коливається в межах від 0,39% до 3,76%. Тобто, одержані дані дають нам підстави стверджувати, що рівень іншомовної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери достатньо точно можна вимірювати як за допомогою самооцінювання студентів, так і за допомогою зовнішнього оцінювання викладачів.

Висновки і перспективи. Порівняння одержаних двома різними шляхами експериментальних даних свідчать, що рівень іншомовної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери достатньо точно можна вимірювати як за допомогою самооцінювання студентів, так і за допомогою зовнішнього оцінювання викладачів. Виявлена розбіжність у оцінках рівня іншомовної компетентності не є значущою і коливається в межах від 0,39% до 3,76%.

Повторна діагностика рівня іншомовної компетентності підтверджує ефективність упроваджених на формульованому етапі експерименту педагогічних впливів, опосередкованих апробацією авторської методичної системи іншомовної підготовки в умовах університету. Після формульованого етапу експерименту спостерігається позитивна динаміка зростання рівня іншомовної компетентності студентів експериментальних груп. Творчий рівень іншомовної компетентності учасників експериментальних груп після формульованого етапу експерименту зріс з 11,07% до 20,55% досліджуваних (у контрольних групах відповідні показники становлять 10,97% і 11,29% студентів). Середній рівень збільшився з 24,10% до 36,36% студентів експериментальних груп. Майже втричі зменшилася кількість студентів із незадовільним рівнем іншомовної компетентності: з 25,20% до 8,31% учасників експериментальних груп.

Проведене дослідження не претендує на повноту розкриття проблеми формування іншомовної компетентності майбутніх фахівців під час навчання в університеті. Потребують вивчення питання перевірки ефективності методичних і психолого-педагогічних умов вивчення іноземних мов; опрацювання зарубіжного досвіду іншомовної підготовки фахівців; дослідження особливостей формування загальної професійної компетентності фахівців соціальної сфери та місце іноземної мови у побудові кар'єри соціальних працівників. Перспективи подальших досліджень процесу формування іншомовної компетентності вбачаємо у необхідності компаративного аналізу зарубіжних і українських практик навчання іноземної мови у вищій школі та апробації ефективного досвіду на практиці професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бегека Д. А. Підготовка майбутніх магістрів іноземної філології до формування фахової комунікативної компетентності студентів педагогічного університету: Дис. ... канд. пед. н.: 13.00.04 – К.: Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, 2015. – 259 с.
2. Демченко Д. І. Формування професійної іншомовної компетентності майбутніх юристів засобами іноземної мови у фаховій підготовці: монографія / Д. І. Демченко. – Х.: Видавець Іванченко І. С., 2014. – 213 с.
3. Клочко В. І. Формування професійно спрямованої іншомовної компетентності фахівців технічних та економічних спеціальностей засобами сучасних інформаційних технологій : монографія / В. І. Клочко, М. Г. Прадівляний. – Вінниця: ВНТУ, 2009. – 196 с.
4. Крикун В. Д. Експериментальна перевірка технології формування іншомовної компетентності майбутніх магістрів військового управління // педагогічні науки. – 2017. – Вип. LXXV. – Т.3 – С. 55-59.
5. Павелків К. Критерії та рівні іншомовної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери в умовах університету / К. Павелків // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2018. – Вип. 18. – С. 273-283.
6. Паласюк М. Формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів вищих технічних закладів освіти // Людинознавчі студії: зб. наук. пр. Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка. Серія: Педагогіка. – Дрогобич: Вид. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2014. – Випуск 29. Ч. 1. – С.144-154.
7. Ставицька І. Формування іншомовної компетентності магістрантів машинобудівних спеціальностей засобами мультимедіа // Витоки педагогічної майстерності. – 2017. – Вип. 20. – С. 234-238.
8. Ткачов А. С. Формування іншомовної компетентності в інтелектуально здібних учнів основної школи // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – 2017. – Вип. 2 (41). – С. 241-244.